

Μόρφι (Μορφάτι) Θεσπρωτίας

Άποψη από το Μόρφι και στο βάθος τα Όρη του Σουλίου.

Ο Άη Μηνάς στο Μόρφι.

(Φωτό-αρχείο-Θωμάς Στ. Γκίνης)

Ο μέχρι το 1975 ενοριακός ναός του Μορφατίου και τώρα ερρειπωμένο εξωκλήσι, βρίσκονταν στο έμπα του χωριού, αριστερά του δρόμου, όπως πάμε από Μαργαρίτι για Μορφάτι. Πότε χτίστηκε δεν γνωρίζουμε ακόμη. Σύμφωνα με την περιγραφή του ιστορικού Σπύρου Μουσελίμη, (από δρύινη επ, αυτού δοκό ηλικίας 190 ετών, γίνετε φανερό ότι χτίστηκε γύρο στο 1780. Ουδέν το αξιόλογο περιέχει, πλην του τάφου εντός του καθολικού, του **Αναστάση Ντελή**, ατρόμητου κλέφτη, από το αυτό χωριό που ενταφιάστηκε μαζί με τα άρματα του εκεί. Τούτο κρατήθηκε μυστικό για να μη συληθεί ο τάφος και διαπομπευθεί ο νεκρός από τους τούρκους που τους ήταν ο φόβος και ο τρόμος, τους είχε ψήσει το ψάρι στα χείλη. Ούτος, μαζί με τον **Γκίκα Πότζιο** από την Ανθούσα (πρώην Ράπεζα) είχαν μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη με εντολή του Αλή Πασά να δολοφονήσουν τον εχθρό του, Πασόμπεη. Ο Ντελής με τον Πότζιο πήγαν εκεί, έβαλαν φωτιά στο σπίτι που έμενε, ώστε εξερχόμενος ο Πασόμπεης να τον σκοτώσουν. Απέτυχαν όμως διότι ο Πασόμπεης εκείνη τη νύχτα έλειπε από το σπίτι. Είχε πάει μαζί με τον Σουλτάνο στο τζαμί για προσκύνημα). Αυτά μας πληροφορεί ο Μουσελίμης που δεν άφησε χωριό και λαγκάδι απερπάτητο για να μάθει και να περιγράψει την ιστορία της Θεσπρωτίας !!! Από ότι θυμάμαι το εκκλησάκι αυτό λειτουργούσε μέχρι το 1975, και είχαμε πάει από την Κένταλη Μαργαριτίου με τα πόδια στο Μορφάτι στην εκκλησία αυτή διότι οι γιαγιάδες

μας την θεωρούσαν θαυματουργή. Έξω από την εκκλησία στα πεζούλια με τις ελιές είχαν στημένα πρόχειρα τραπέζια (μπάγκους) με φαγητά και ποτά τα οποία τα πρόσφεραν οι Μορφατιώτες στους πιστούς που είχαν πάει από τα χωριά, Ελευθέρι, Λιβαδάρι, Σπαθαράτι, Μαργαρίτι, Καταβόθρα και τα χωριά του Φαναριού.

Το Μόρφι μαζί με το Σπαθαράτι αποτελούν την κοινότητα Σπαθαραίων η οποία υπάγεται στην δημοτική ενότητα Μαργαριτίου, με σύνολο 404 κατοίκους, Μορφίου 257 και Σπαθαραίοι 147 σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Σε αυτό το μικρό λόφο που βλέπετε στο δεξιό μέρος της φωτό, ήταν κτισμένο το παλιό Μορφάτι. Μετά το 1960 οι κάτοικοι άφησαν το παλιό χωριό και εγκαταστάθηκαν χαμηλά όπου βρίσκετε σήμερα. Στο παλιό αυτό χωριό με την πλούσια ιστορία του που κρατάει από τα αρχαία χρόνια κατοικούσαν μόνο χριστιανοί. Το όνομα του (Μόρφι), συνδέεται με τον Θεό του ύπνου **Μορφέα** που κατοικούσε στο όρος Στάγος που βρίσκετε στα δεξιά του χωριού και γειτονεύει με το πανάρχαιο Νεκρομαντείο του Αχέροντα και τις σκοτεινές πύλες του Αδη, Θεού του κάτω κόσμου.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι η περιοχή κατοικήθηκε από πολύ παλιά (παλαιολιθική εποχή). Δεν είναι λίγα τα τοπωνύμια που παραπέμπουν στην Αρχαία Ελληνική Μυθολογία: Το όνομα του χωριού στο θεό του ύπνου Μορφέα, η σπηλιά στο Στάγο στο βάραθρο και τα νερά της **Στυγός**, το βουνό

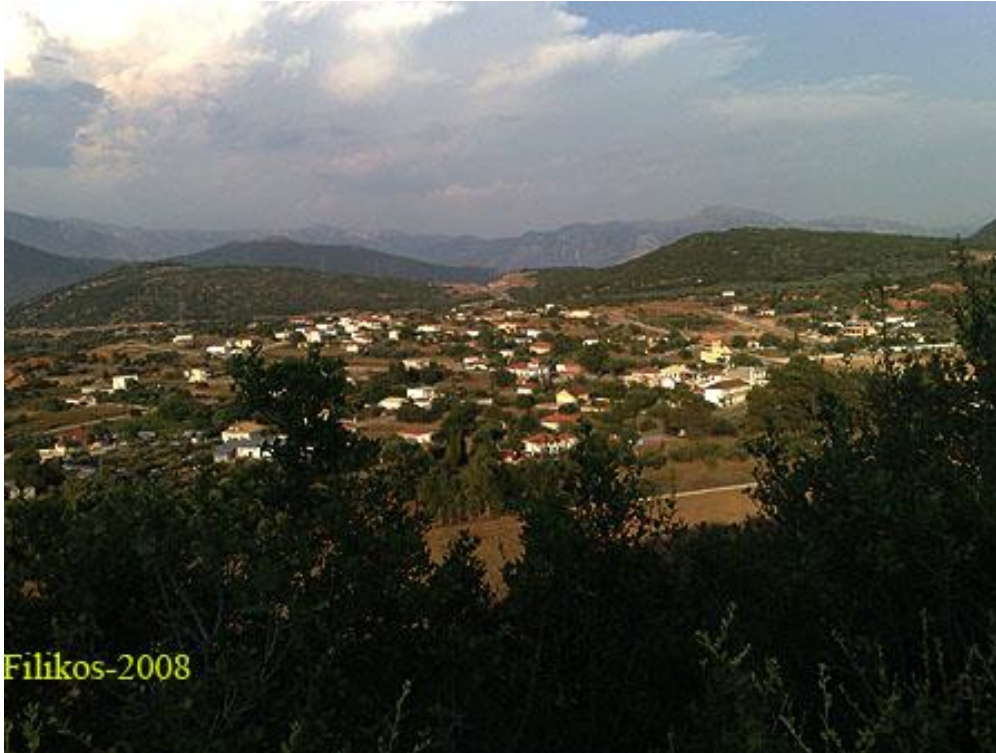
Ερμήτης στον αγγελιοφόρο των θεών Ερμή και το όνομα της λίμνης Καλοδικίου στη μυθική βασίλισσα των Θεσπρωτών **Καλλιδική**. Κατά την τουρκοκρατία στο χωριό δεν υπήρχαν τούρκοι ούτε μουσουλμάνοι. Το σημερινό χωριό ακολούθησε τη μοίρα της Θεσπρωτίας. Πολλοί κάτοικοι ξενιτεύτηκαν για να βρουν καλύτερη τύχη. Παρ' όλα αυτά έχει σχετικά αρκετή κίνηση λόγω της θέσης του. Είναι συγκοινωνιακός κόμβος και αρκετοί από τη γύρω περιοχή εξυπηρετούνται με το γραφείο του ΚΤΕΛ που λειτουργεί στο χωριό.

Ένας περίπατος στις δασωμένες πλαγιές του Ερμήτη, ένα προσκύνημα στη σκίτη του **Αγίου Αρσενίου**, το αγνάτευμα της λίμνης από το παρατηρητήριο του Αγίου Γεωργίου ή από το παλιό χωριό, το πέταγμα του χαρταετού στα σιάδια του Αγίου Δημητρίου και η φιλοξενία στα μαγαζιά του χωριού αποζημιώνουν κάθε επισκέπτη.

(Στη διακλάδωση Μόρφι και Πάργα, στα δεξιά του δρόμου όπου υπάρχει το καφενείο πολύ κοντά στη λίμνη, βρέθηκαν καπάσες πήλινες, και λίγο πιο επάνω υπήρχε ένα κτίσμα το οποίο σήμερα δεν διακρίνεται. Αυτό το κτίσμα πρέπει να ήταν Φρουκτωρία για τον έλεγχο του περάσματος, όπως συνήθιζαν να φτιάχνουν οι Ρωμαίοι, και παλαιότερα οι αρχαίοι Έλληνες. Αυτός ο χώρος, παρότι έχει ενδιαφέρον δεν έχει ερευνηθεί).

Άποψη από το Μόρφι.

Το βουνό Ερμήτης και η Σπηλιά στο Στάγο.

Σύμφωνα με τις παραδόσεις, στο πλάτωμα που υπάρχει επάνω στο βουνό Ερμήτης, υπήρχε το ανάκτορο ενός αρχαίου βασιλιά. Σήμερα σε ορισμένα σημεία διακρίνονται ακόμη κάποια τμήματα των τοίχων του. Σε ένα άλλο σημείο υπάρχουν πολλές αγριοτριανταφυλλιές, δείγμα ότι ίσως εκεί να ήταν ο κήπος του παλατιού. Ο μεγάλος φωτογράφος της Εθνικής Αντίστασης Σπύρος Μελεντζής, μου είχε πει κάποτε στην Αθήνα, ότι το επόμενο συγγραφικό του έργο θα ήταν: τα ύδατα της Στυγός και το παλάτι του Μορφέα. Δεν πρόλαβε όμως να πραγματοποιήσει τις επιθυμίες του λόγω ασθένειας.

(Με τον σπουδαίο αυτόν φωτογράφο είχαμε επικοινωνία, (μας είχε δώσει δυο σπουδαίες φωτογραφίες της εποχής 1930 με το Μαργαρίτι), συνολικά είχε βγάλει πέντε φωτογραφίες, αλλά δεν μπορούσε να της βρεί στο τεράστιο αρχείο που διέθετε. Τις φωτογραφίες αυτές τις έχει σήμερα η αδελφότητα Μαργαριτιωτών της Αθήνας. Η τελευταία φορά που συναντήθηκα με τον κ. Σπύρο Μελεντζή ήταν το 1988, όπου τον είχε καλέσει ο πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, στο Προεδρικό Μέγαρο, για να τον τιμήσει για την προσφορά του στην Εθνική Αντίσταση, καταγράφοντας πάρα πολλά ιστορικά με τον φωτογραφικό φακό του).

Το Παλάτι του Μορφέα.

Περιγραφή του ιστορικού Σπύρου Μουσελίμη:

<<Από τους πολλούς Θεούς που είχαν στο θεολόγιο τους οι πρόγονι μας

ήταν και ο **Μορφέας, ο Θεός του ύπνου** που κατοικία του είχε τον Ερημίτη, βουνό κοντά στο σκοτεινό και άλαλο Αδη, για να δίνει στους νεκρούς τον αθάνατο ύπνο. Μολογιέται, πως στην κορφή του βουνού, μέσα σε παρθένα δάση δρυών είχε το παλάτι του. Τα καλοκαίρια από το πολύ κάμα (κάψιμο-ζέστη), ροβόλαε με τη θέαινα του στον από κάτω κόλπο του Άη Γιαννάκη και έκαναν το λουτρό τους. Ένα καλοκαιριάτικο πρωινό του 1961 ανεβαίνω με οδηγό τον **Λιόλη Κόντο** από το Μορφάτι για να ιδώ το παλάτι και τον κήπο, γιατί ο θεός είχε και κήπο με τριανταφυλλιές που μοσχοβολούσαν.

Δρύες σήμερα σκεπάζουν τα ημεροτόπια του Ερημίτη. Μεγαλοπρεπή η θέα. Κατακαμπής και στα ριζοβούνια στρουγκιάζουν τα 24 χωριά του Φαναριού, πίσω απλώνεται ο κλεισμένος από τα μικρά βουνά κάμπος του Μαργαριτίου και πέρα μακριά στον ορίζοντα σηκώνονται τα Σουλιώτικα βουνά. Για παλάτι του θεού μου υποδείχνετε αρχαίος τοίχος δεξαμενής, στην οποία συγκετρώνωνταν τα βρόχινα νερά, μήκους 55 μ. και για κήπο, λακκιά με αγριόβατα (Λακκιά τρανταφίλε). Η **Στύγα**, από το ιερό νερό της οποίας έπιναν οι αθάνατοι θεοί είναι οι Στάγοι, βάραθρο επί του βουνού Ερημίτης άνωθε του νεοϊδρυμένου βλάχικου χωριού Τζάρα>>. Αυτά γράφει ο Μουσελίμης στο βιβλίο του Αρχαιότητες της Θεσπρωτίας σελ. 144.

Το Μόρφι στο Πέρασμα του Χρόνου

Τα ευρήματα δείχνουν ότι η περιοχή κατοικήθηκε από πολύ παλιά (παλαιολιθική εποχή). Δεν είναι λίγα τα τοπωνύμια που παραπέμπουν στην

Αρχαία Ελληνική Μυθολογία: Το όνομα του χωριού στο Θεό του ύπνου Μορφέα, η σπηλιά στο Στάγο και στο βάραθρο και τα νερά της Στυγός, το βουνό Ερημίτης και το όνομα της λίμνης Καλιδικίου στη μυθική βασίλισσα των Θεσπρωτών Καλλιδική. Κατά την τουρκοκρατία στο χωριό δεν υπήρχαν τούρκοι ούτε μουσουλμάνοι Τσιάμηδες. Το Μορφάτι μαζί με τα χωριά Σπαθαράτι, Ελευθέρι και Λιβαδάρι, κρατούσαν την δίοδο ανοιχτή για το πέρασμα των Σουλιωτών στην ενετοκρατούμενη Πάργα. Πολλές δε οικογένειες από το Μορφάτι έχουν συγγενικούς δεσμούς με της Σουλιώτικες οικογένειες. Αρκετές οικογένειες του χωριού έχουν καταγωγή από την Δράγανη, και την Αγορά, όπως οι Τζιμαίοι και οι Κωσταραίοι. Με την απελευθέρωση το χωριό εποικίστηκε από βλάχους και σκηνίτες που ήρθαν από διάφορες περιοχές της Πίνδου. Το παλιό Μορφάτι ήταν κτισμένο επάνω στο λόφο όπου και σήμερα υπάρχουν αρκετά σπίτια. Από το λόφο αυτόν που σου προσφέρει ένα μοναδικό θέαμα με φώντο την πανέμορφη λίμνη με τα νούφαρα, ιδιαίτερα τον μήνα Μάιο που ανθίζουν.

Άλλες οικογένειες μετοίκησαν από το διπλανό χωριό Σπαθαράτι που είναι και έδρα της Κοινότητας, στο νέο χωριό Μόρφι που κτίστηκε στα χαμηλά ισιώματα με το κοκκινόχωμα στην διασταύρωση του οδικού άξονα Παραμυθιάς και Πρέβεζας. Στην περίοδο της ιταλογερμανικής κατοχής και της αναισχυντης συμπεριφοράς των Μουσουλμάνων Τσιάμηδων οι Μορφατιώτες είχαν και αυτοί αρκετούς εθνομάρτυρες που έπεσαν για την Πατρίδα.

Θύματα στην περίοδο 1940-1945.

Παραθέτουμε τα ονόματα από ορισμένους Μορφατιώτες και Σπαθαριώτες, οι οποίοι εκτελέστηκαν την περίοδο αυτή. Τα θύματα ήταν όμως πολλά περισσότερα, ιδιαίτερα πριν την κατοχή, δεν έχουμε δυστυχώς προς το παρόν περισσότερα στοιχεία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΑΡΑΒΟΥΤΣΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ ΜΠΑΛΟΥΜΗΣ,
ΑΘΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΑΒΟΥΤΣΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΟΥΠΗΣ,
ΣΠΥΡΟΣ ΝΟΥΤΣΗΣ (ΙΕΡΕΑΣ), ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΥΡΟΥΣΗΣ,
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΠΑΛΟΥΜΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΙΜΑΣ,
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΛΟΥΚΑΣ, ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ.

.....

Η στυγνή δολοφονία του Δημητρίου Τζίμα και του Πασχάλη Σαράντη από τους μουσουλμάνους τσιάμηδες στην Κατοχή:

Αφήγηση από τον Αθανάσιο Τζίμα, γιό του δολοφονημένου Δημητρίου, Ιούλιος του 2008:

<<Το καλοκαίρι του 1942 ομάδες μουσουλμάνων Τσιάμηδων της περιοχής Μαργαριτίου περιφέρονται στα χριστιανικά χωριά της γύρω περιοχής και τρομοκρατούν με απειλές ξυλοδαρμούς και αρπαγές ζώων και χρημάτων τους

ανυπεράσπιστους χριστιανούς συμπατριώτες τους. Ο κύριος στόχος τους ήταν, να εξαναγκάσουν τους χριστιανούς να δηλώσουν υποταγή στα σχέδια των μουσουλμάνων, τα οποία ήταν, η προσάρτηση της περιοχής μας και γενικά της Θεσπρωτίας στην Αλβανία. Έτσι λοιπόν οι μουσουλμάνοι γνωρίζοντας καλά ποιό τους χαλούσαν τα σχέδια, όρμησαν στο Μορφάτι και στο Σπαθαράτι και έψαχναν εκτός από τον Βασίλη Μπαλούμη, ο οποίος τους είχε επανειλημμένα απασχολήσει, και για άλλους συνεργάτες του. Έμαθαν λοιπόν ότι ο Δημήτριος Τζίμας, συμπολεμιστής του Μπαλούμη, βρίσκονταν στην τοποθεσία κάμπος Γκάμηλη που είναι ενδιάμεσα από την Τζάρα και την Κορώνη, όπου εργάζονταν στα χωράφια μόνος του.

Μια ομάδα από 10 οπλισμένους μουσουλμάνους τσιάμηδες πήγαν εκεί και τον συνέλαβαν. Με προπηλακισμούς, απειλές κατά της ζωής του ίδιου και της οικογένειάς του και ξυλοδαρμούς τον μετέφεραν στην Γλυκή (τότε του Μαργαριτιού), όπου τον φυλάκισαν επί δύο ημέρες. Δεν τον σκότωσαν αμέσως διότι υπολόγιζαν ότι ο Δημήτριος Τζίμας ήξερε που βρίσκονταν ο Μπαλούμης με τους κορυφαίους συμπολεμιστές του Χαράλαμπο Σερίφη, Σταμάτη Κωστάρα και άλλους και προσπαθούσαν να τον αναγκάσουν να τους προδώσει το κρησφύγετο του φίλου του Μπαλούμη, ώστε με έφοδο να τον πιάσουν. Τότε σε σύντομο συμβούλιο που έκαναν μεταξύ τους, οι μισοί έλεγαν να τον σκοτώσουν αμέσως, οι άλλοι μισοί αποφάσισαν να τον αφήσουν ελεύθερο, υπό τον όρο ότι θα τους πρόδιδε το κρησφύγετο του Μπαλούμη. Ο Δημήτριος Τζήμας βλέποντας ότι δεν είχε καμιά ελπίδα να γλιτώσει, αποφάσισε να τους ξεγελάσει θέλοντας να κερδίσει χρόνο. Προφασίστηκε ότι αν μάθει κάτι θα τους ειδοποιήσει. Τον άφησαν λοιπόν ελεύθερο και παράλληλα του υπενθύμισαν ότι σε περίπτωση που τους κοροϊδέψει θα σκότωναν τον ίδιο και την οικογένειά του.

Φεύγοντας ο Δημήτριος Τζίμας σε κακή σωματική κατάσταση από τα βασανιστήρια που του είχαν κάνει, ορκίστηκε μέσα του να πάρει εκδίκηση για την απάνθρωπη μεταχείριση που του έκαναν. Φτάνοντας στο χωριό του, ειδοποιεί τον Μπαλούμη για την περιπέτεια του και τους υπόλοιπους χωριανούς του και αφού σε καμιά περίπτωση δεν θα πρόδιδε τον φίλο του Μπαλούμη, αποφάσισε να εξαφανιστεί, σκεπτόμενος παράλληλα την οικογένειά του η οποία διέτρεχε τον θανάσιμο κίνδυνο. Για αυτό το λόγο δεν ήθελε να πάει κάπου μακριά, προσπαθούσε να βρίσκετε σε κοντινή σχετικά απόσταση από την οικογένειά του, πάντα όμως κρυβόμενος. Οι μουσουλμάνοι βλέποντας ότι η προσπάθειά τους δεν έφερε αποτέλεσμα, άρχισαν να ψάχνουν σε όλα τα χωριά για να τον σκοτώσουν. Ο Δημήτριος Τζίμας αφού δυό τρεις φορές τους ξέφυγε στο πάρα πέντε από μπλόκο που του είχαν στήσει, αποφάσισε να πάει στην Αγία Κυριακή, Πάργας και να κρυφτεί εκεί για λίγο διάστημα, έως ότου έβρισκε τρόπο να εξαφανιστεί οικογενειακός από την

περιοχή. Πήγε λοιπόν και κρύφτηκε στο σπίτι του συγγενή του Γρηγορίου Χαλκή (Γρηγόρη-Γιάννου), μαζί με τον χωριανό του Πασχάλη Σαράντη. (Δεν ήταν εύκολο να βρείς σπίτι να κρυφτείς διότι κινδύνευαν και αυτοί που σε κάλυπταν). Ένα απόγευμα ομάδα επτά οπλισμένων μουσουλμάνων Τσιάμηδων πηγαίνουν στην Αγία Κυριακή στο σπίτι του Γρηγορίου Χαλκή και απαιτούν να ψάξουν.

Οι δύο καταζιτούμενοι πέρνωντας είδηση τι συμβαίνει, δεν προλάβαν να βγούν έξω και να κρυφτούν κάπου στο ύπαιθρο, έτσι αναγκάστηκαν να μείνουν μέσα στο σπίτι, τους σκέπασαν με κάτι κουβέρτες, ώστε να φαίνεται σαν μπόγος με ρούχα και περίμεναν. Στην απάντηση του σπιτονοικοκύρη ότι εδώ δεν κρύβεται κανένας, τον έσπρωξαν βίαια και βρίζοντας μπήκαν μέσα. Αφού κοίταξαν, βγαίνουν έξω και είπαν, πάμε να φύγουμε, δεν είναι εδώ. Τότε ο επικεφαλής τους, τους είπε: -Δεν μπορεί, οι πληροφορίες που έχω είναι καλές, ξαναμπείτε μέσα και ψάξτε καλά-. (Η αγωνία των ελλήνων, που τους είχαν μαζέψει σε μια άκρη της αυλής του σπιτιού, μαζί με τον εξαιτή μικρό Θανάση έφτανε στο κατακόρυφο και η καρδιά τους πήγαινε να σπάσει).

Ξαναμπάνουν λοιπόν μέσα οι μουσουλμάνοι και τους βρίσκουν, τους βγάζουν έξω και τους έστησαν στην άλλη άκρη της αυλής. Ήταν βέβαια ανήσυχοι αλλά κρατούσαν την ψυχραιμία τους, κοιτάζοντας τους χωριανούς τους και ο Δημήτριος Τζίμας τον γιό του για τελευταία φορά. Ο μικρός Θανάσης κοιτούσε αμήχανα μην καταλαβαίνοντας τι επρόκειτο να επακολουθήσει. Οι αιμοσταγείς δολοφόνοι πρώτα εκτέλεσαν τον Πασχάλη Σαράντη με πιστόλι, πυροβολώντας τον στον κρόταφο, ο οποίος έπεσε αμέσως κάτω. Έτερος δολοφόνος πλησίασε τον Δημήτριο Τζίμα και τον μαχαίρωσε στην καρδιά, το αίμα πετάχθηκε έως πέρα, πέφτοντας ο Τζίμας κάτω βογκώντας από τους πόνους, τρίτος μουσουλμάνος τον πυροβολεί εξ επαφής στο κεφάλι.

Στους θρήνους και τις κραυγές των γυναικών και στο κλάμα του μικρού Θανάση που φώναζε, -αφήστε τον πατέρα μου-, ένας άλλος μουσουλμάνος πλησίασε τον μικρό βγάζοντας το πιστόλι του και είπε στην γριά σπιτονοικοκυρά, -πάρτετο από εδώ γιατί θα το σκοτώσω και αυτό, και ταυτόχρονα ρώτησε γιατί κλαίει, μήπως είναι παιδί ενός των εκτελεσθέντων; - η γριά τρέμοντας από τον φόβο της του είπε ότι το παιδί δεν φταίει σε τίποτα, φοβήθηκε και για αυτό έκλαψε. Όλο αυτό το διάστημα άλλος μουσουλμάνος έψαξε όλο το σπίτι για χρήματα, τελικά άρπαξε κάποιο αντικείμενο που του άρεσε και απομακρύνθηκαν έτσι απλά, αφού είχαν σκορπίσει τον θάνατο σε δύο συντοπίτες τους μπροστά στα μάτια ενός μικρού παιδιού που έβλεπε να σκοτώνουν τον πατέρα του>>.

Όσοι ώρα ο Θανάσης μου εξιστορούσε την τραγική εμπειρία που του έμελλε

να ζήση, παρακολουθούσα το πρόσωπο του, που σε κάθε φράση ένιωθες την θλίψη που αισθάνονταν διότι τα ξαναζούσε όλα αυτά σαν να τα έβλεπε μπροστά του, όπως μου είπε. Η φρίκη σε όλο της το μεγαλείο από τα δολοφονικά χέρια των συμπατριωτών μας μουσουλμάνων, που λίγα χρόνια πριν, δήλωναν Έλληνες και ότι (θα πολεμήσουν στο πλευρό της μητέρας πατρίδας Ελλάδας, και ακόμη ότι μια θρησκεία μας χωρίζει, κατά τα άλλα είμαστε όλοι αδέρφια Έλληνες). Όλα αυτά όμως τα ξέχασαν λίγα χρόνια μετά και ξαναθυμήθηκαν τα τσιφλίκια τους τα οποία αφού εξισλαμίστηκαν παλαιότερα, ακούσια, η, εκούσια δεν έχει σημασία, άρπαζαν τα πάντα από τους συγχωριανούς τους, παιδιά, χωράφια, ζώα, και ότι άλλο μπορούσαν. Αυτοί ήταν οι συμπατριώτες μας οι μουσουλμάνοι Τσιάμηδες, που ενώ μπορούσαμε να τους εκτοπίσουμε τους δεχθήκαμε στην περιοχή μας.

Αυτήν την τραγική ιστορία μου την περιέγραψε ο συγγενής μου Αθανάσιος Τζίμας, στο Μορφάτι τον Ιούλιο του 2008

Παρουσίαση: Θωμάς Στ. Γκίνης 2008

Η Σκήτη του Οσίου Αρσενίου στο Μόρφι.

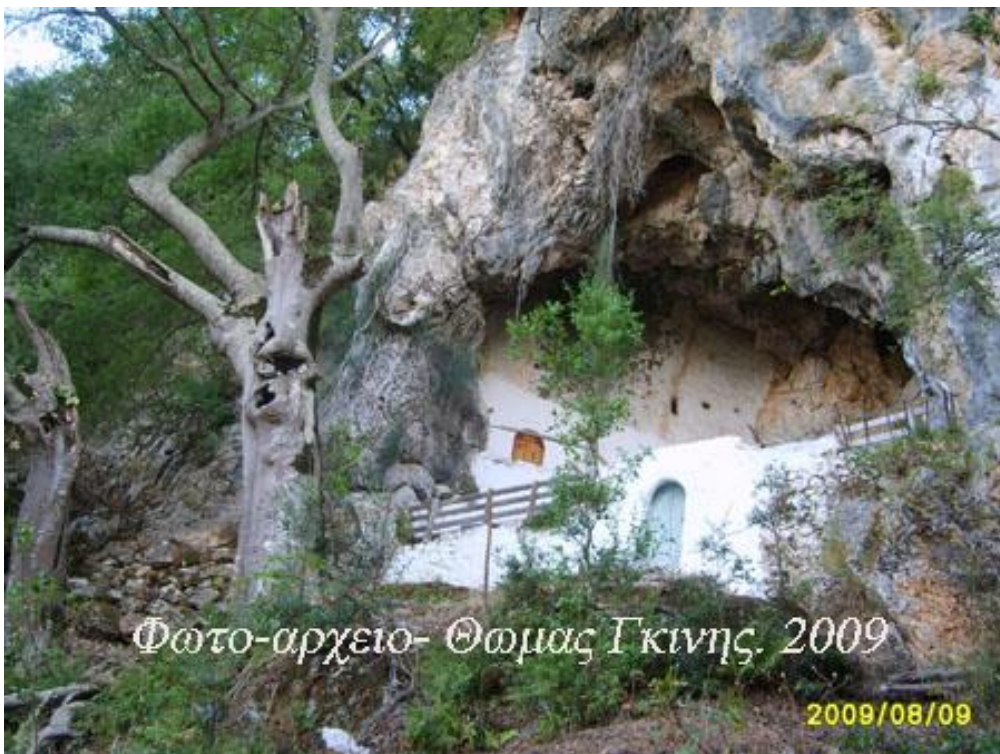
Το μονοπάτι που οδηγεί στο ασκηταριό του Αγίου Αρσενίου.

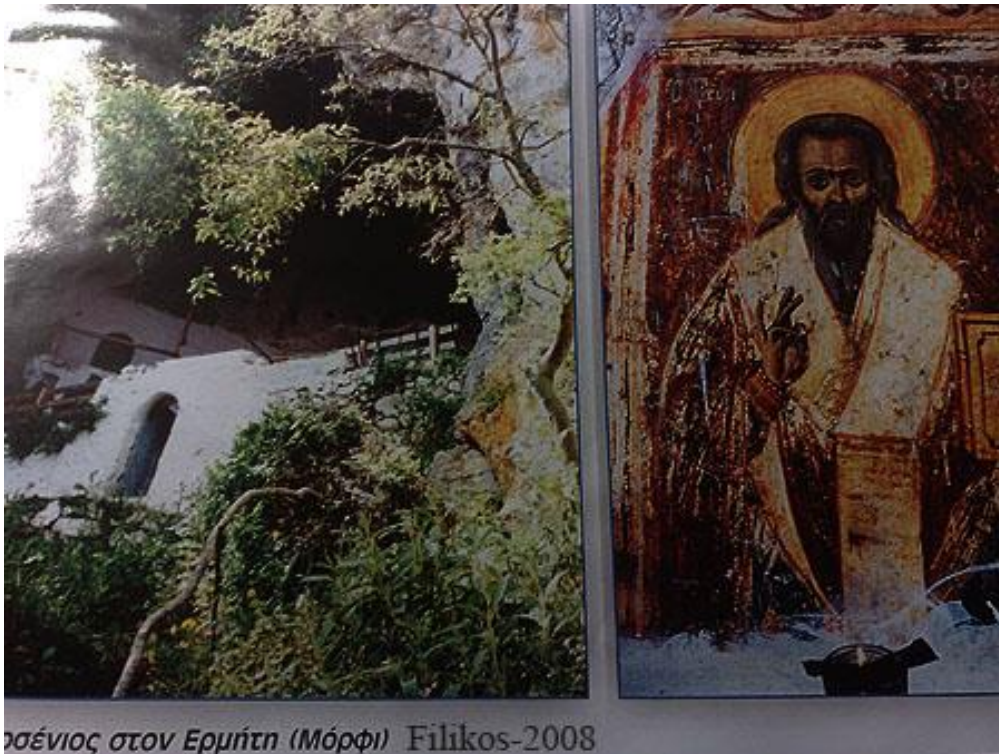
Η σπηλιά στον Ερμήτη όπου είναι και το εκκλησάκι του αγίου Αρσενίου.

Η σπηλιά και η εκκλησία του αγίου Αρσενίου στόν Ερμήτη.

Ο όσιος Αρσένιος στον Ερημίτη (Μόρφι).

Αροσένιος στον Ερημίτη (Μόρφι) Filikos-2008

Άποψη από τον Άη Αροσένη στο Μόρφι.

Το ασκητριο του οσίου Αροσενίου (Μόρφι) 2009/08/09
Φωτο αρχειο Θωμης Γκινης

Αυτή η εικόνα κάτω, είναι ζωγραφισμένη έξω από το ασκητάρειο και αναπαριστά τον Άγιο Γεώργιο.

Το εσωτερικό του αγίου Αρσενίου με τα εικονίσματα φθαρμένα από τον χρόνο και την υγρασία. Από ότι μας πληροφορεί ο ιστορικός Σπύρος Μουσελίμης, που ανέβηκε το 1961 στον Ερημίτη μαζί με τον Γεώργιο (Λιόλη) Κόντο,

η ζωγραφική του τέμπλου του αγίου Αρσενίου έγινε από τους Χιοναδίτες ζωγράφους Αδελφούς Παντούλη το 1872.

Ο πέτρινος θόλος στο εσωτερικό της σπηλιάς του αγίου Αρσενίου που η φύση με τον δικό της μοναδικό τρόπο έχει ζωγραφίσει.

Η σπηλιά στον Ερμήτη στο Μόρφι. Η ροή των νερών στο πέρασμα των αιώνων έχει σμιλεύσει με έναν υπέροχο τρόπο τα άγρια βράχια δίνοντας τους μια άγια όψη που ταιριάζει απόλυτα με το μικρό Ασκηταριό που διάλεξε κάποτε ο **άγιος Αρσένιος** για να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στο πανάγιο χριστιανικό πνεύμα.

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΡΣΕΝΙΟΣ

Η εκκλησία του Αγίου Αρσενίου κτίστηκε το 1873 από τους Μορφατιώτες. Είναι ο προστάτης του χωριού και γιορτάζει στις 8 Μαΐου. Η εκκλησία είναι κτισμένη σε μια σπηλιά του βράχου του βουνού Ερμήτης, ή, Ερημίτης που κοιτάζει προς τα σουλιώτικα όρη και για να απολαύσει κανείς αυτό το ανεπανάληπτο μεγαλείο αυτής της τοποθεσίας πρέπει να ανεβεί εκεί ακριβώς διότι από κάτω δεν είναι θεατή. Το τοπίο είναι πνιγμένο από βλάστηση όπως μηλοκοκκιές, δάφνες αγριοσυκιές, πουρνάρια και κισσούς. Αν σταθείς από κάτω και κοιτάξεις τον θεόρατο γκρεμό σου κόβεται η ανάσα. Τα αγριοπούλια, μόνιμοι κάτοικοι της σπηλιάς που κρατάνε συντροφιά στον άγιο Αρσένιο, σε καλωσορίζουν με τα χαρούμενα κελαηδίσματα τους.

Στην αυλή της εκκλησίας σε περιμένουν δυο γέρικες μηλοκοκιές για να ξεκουραστείς στον ίσκιο τους το καλοκαίρι. Από πάνω η οροφή της σπηλιάς και της εκκλησίας στάζει νερό και οι πιστοί το μαζεύουν σε μπουκάλια κυρίως στην γιορτή του αγίου, γιατί πιστεύουν ότι είναι θαυματουργό. Η τοποθεσία που βρίσκεται το εκκλησάκι πέρα από θρησκευτική έχει και ιστορική σημασία. Σε αυτή την τοποθεσία την εποχή που οι τουρκαλβανοτσιάμηδες λυμάνονταν την περιοχή και οι Έλληνες κάτοικοι κακοποιούνταν βάνουσα, είχε ένα από τα

κρησφύγετα του ο Ήρωας της περιοχής Βασίλης Μπαλούμης, εδώ είχε κρυμμένο όλον τον οπλισμό του.

Η λίμνη Καλοδίκι

Η λίμνη Καλοδίκι με τα νούφαρα που το όνομα της συνδέθηκε με την μυθική βασίλισσα των Θεσπρωτών Καλλιδική.

Λίγα λόγια για την λίμνη Καλοδίκι.

(Καλλιδική. Η Βασίλισσα των Θεσπρωτών, που απέκτησε ένα παιδί από τον Οδυσσέα, τον Πολυποίτη. Μετά τον θάνατο της Καλλιδικής ο Οδυσσέας παρέδωσε τη Βασιλεία των Θεσπρωτών στον Πολυποίτη και επέστρεψε στην Ιθάκη).

Η Λίμνη του Καλοδικίου υπήρχε από τα παλιά χρόνια. Σύμφωνα με μαρτυρίες των γεροντότερων, η λίμνη καλλιεργούνταν από τους κατοίκους των χωριών Μάντουκα, Μορφάτι, Ελευθέρι και Πυργί, καθώς και από Μαργαριτιώτες. Τα χωράφια ήταν ποτιστικά και πάρα πολύ αποδοτικά σε γεννήματα. Τα Καρπούζια ζύγιζαν έως και 40 οκάδες. Τα καλαμπόκια έφταναν τα δύο μέτρα ύψος.

Καλλιεργούσαν επίσης ρύζι και από τα νερά της λίμνης λειτουργούσαν δύο αλευρόμυλοι, ένας στον Ασπρόμυλο και ο άλλος στου Κόρακα, κάτω από το Γερακάρι χαμηλά στον κάμπο. Όταν ο Αλή Πασάς κατέκτησε την Ήπειρο άρπαξε την περιοχή από τους ντόπιους και έκανε ένα φράγμα από την μεριά του Πυργιού για να μην σπέρνουν οι ντόπιοι κάτοικοι στα χωράφια του, τα

οποία είχε παραχωρήσει σε κάποιους προσκυνημένους. Το 1913 έκαναν το φράγμα στην γέφυρα και το 1952 το μεγάλωσαν, καθώς και το 1965. Η λίμνη εμπλουτίστηκε με γόνο ψαριών το 1952 από τον τότε πρόεδρο του Ελευθερίου Αθανάσιο Δούκα. Το άχυρο και το παπύρι της λίμνης χρησιμοποιούνταν για τα καλύβια των Σαρακατσαναίων, για τους στάβλους και για τα σαμάρια που έφτιαχναν τότε οι χωρικοί. Στις όχθες της λίμνης πιθανολογείται να υπήρχαν προϊστορικοί οικισμοί από την πλευρά του Μορφατίου και της Μάντουκας. Σήμερα η λίμνη είναι ένας σπάνιος υδροβιότοπος και στολίδι της περιοχής μας που προστατεύεται από το ΝΑΤΟΥΡΑ 2.000.

Τις πληροφορίες για την λίμνη τις αντλήσαμε κυρίως από αφηγήσεις των παλαιότερων προγόνων μας που για πολλά χρόνια ασχολήθηκαν εκεί και από μια μικρή δημοσίευση που στο παρελθόν είχε κάνει στα Νέα του Μαργαριτίου, ο τότε γραμματέας της Κοινότητας Ελευθερίου, Ευθύμιος Νάστας.

Η έκταση της λίμνης καλύπτει τα 4.500 στρέμματα από τα οποία το ένα τρίτο περίπου είναι στεριά. Η λίμνη εκτός από τα νερά που συσσωρεύει από τα γύρω βουνά έχει και πηγές που αναβλύζουν από το υπέδαφος της. Ορισμένες φορές στο παρελθόν η λίμνη λόγω των υπεραρκετών βροχοπτώσεων πλημμύριζε. Από την υπερχειλίση του φράγματος στη γεφύρια του Πυργίου (Μουρίου) με αποτέλεσμα να πλημμυρίζει ο κάμπος του Ελευθερίου-Μαργαριτίου. Για να αντιμετωπίσουν τις βδέλλες που παλαιότερα ταλαιπωρούσαν όσους επιχειρούσαν να μπούν στην λίμνη για παπύρι, έφεραν ένα συγκεκριμένο γόνο ψαριού από την Ιταλία που έτρωγε τις βδέλλες.

Στην δεκαετία του 1980 ο Σπύρος Τσάνης με τις ατομικά δικές του ενέργειες φρόνησε αυτός ο φυσικός θησαυρός να παραμείνει ανέπαφος.

Απαγορεύτηκε το κυνήγι και το ψάρεμα, η λίμνη εμπλουτίστηκε με διάφορα υδρόβια ζώα όπως οι Μυοκάστορες κλπ και σήμερα βλέπουμε στη λίμνη αυτή διάφορα ήδη παπιών και κύκνους να βολτάρουν στο πανέμορφο υδρόβιο πάρκο. Αυτό τον έφερε σε κάποιες ασήμαντες έριδες με ορισμένους που ήθελαν την λίμνη να αποξηρανθεί στο μεγαλύτερο μέρος και η υπόλοιπη έκταση να δοθεί στους κατοίκους για αγροτική εκμετάλλευση. Ένας θιασώτης αυτής της άποψης ήταν και ο Ευθύμιος Νάστας από ότι διακρίνουμε στα δημοσιεύματα του κατά καιρούς.

Ομορφιές σπανίου κάλους από την λίμνη του Καλοδικίου

Οι φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο μας.
Επιτρέπεται η αντιγραφή μόνον με την αναφορά του
συντάκτη και τις ιστοσελίδας.
Επιμέλεια και παρουσίαση, Θωμάς Στ. Γκίνης 2008

